

Підвищення енергоефективності національної економіки. Заходи щодо розширення використання власних енергоресурсів і диверсифікації джерел їх постачання в Україну не дадуть бажаного ефекту, якщо не вирішити головної проблеми паливно-енергетичного комплексу та економіки України загалом – підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів. Висока енергоємність економіки, нераціональне енергоспоживання знижують конкурентоспроможність продукції, створюють навантаження на зовнішньоторговельний баланс і посилюють енергетичну, економічну та політичну залежність України. Саме тому Законом України «Про основи національної безпеки України» неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів і відсутність активної політики енергозбереження названо загрозами енергетичній безпеці України та загалом національній безпеці в економічній сфері (ст. 7), а послідовне й активне проведення політики енергозбереження визначено одним з основних напрямів забезпечення енергетичної безпеки і загалом державної політики з питань національної безпеки (ст. 8). Фактично енергоємність економіки України є в три-чотири рази більшою, ніж у наших найближчих сусідів – країн Євросоюзу: Польщі, Чехії, Угорщини та навіть країн СНД (Казахстану, Російської Федерації, Білорусі). Це є серйозним викликом національній конкурентоспроможності. Україна продовжує витрачати значні кошти на закупівлю та виробництво енергоносіїв, які в подальшому використовуються без належної віддачі. Імпорт первинних енергоресурсів становить 39 % від сукупного їх постачання в Україну. Водночас згідно з розрахунками Міжнародного енергетичного агентства впровадження дієвих заходів з енергоефективності дало б змогу Україні вже через 15 років відмовитися від імпорту газу і, таким чином, значно підвищити рівень своєї енергетичної безпеки.

<...> Проблема енергоефективності та енергозбереження приділялася особлива увага органів державної влади України фактично протягом усіх років незалежності; з метою їх розв'язання було прийнято низку нормативно-правових актів і державних програм. Проте, незважаючи на певні позитивні зрушення, рішення, спрямовані на активізацію державної політики у сфері енергозбереження, загалом не досягли мети. Головними причинами низької ефективності енергозберігаючої політики, яка здійснювалася до останнього часу, експерти вважають:

- декларативність прийнятих державних програм і незадовільне виконання передбачених ними заходів у сфері енергозбереження;

- недостатність коштів, які виділяються державою на реалізацію заходів, передбачених чинними програмами, та низький рівень контролю за їх використанням;

- відсутність дієвих стимулів для основних споживачів паливно-енергетичних ресурсів щодо впровадження енергоощадних технологій;

- адміністративне втручання в ринкові механізми ціноутворення на паливно-енергетичні ресурси, спотворення цінових сигналів споживачам через існуючу систему субсидування, перехресного субсидування й дотування;

- недосконалість чинного законодавства у сфері інвестиційної діяльності, що утримує потенційних інвесторів від участі у фінансуванні енергоощадних заходів.

Досвід реалізації державної політики у сфері енергоефективності й енергозбереження в Україні засвідчив, що без упровадження дієвих механізмів заохочення споживачів до раціонального та ощадливого споживання паливно-енергетичних ресурсів завдання щодо наближення показників енергоефективності до середньоєвропейського рівня залишиться нездійсненим (*Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – С. 89–90, 92*).